

TJÄNSTESKRIVELSE

2016-02-05
Miljönämnden
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

SÖDERTÄLJE KOMMUN Kommunstyrelsen	
2016 -02- 08	
Dnr	Rnr

KS 20160226

Förslag till inrättande av Brandalsunds naturreservat

Dnr MN 2015-85

Dnr KS 16/35

Sammanfattning av ärendet

Förslaget innebär att bilda Brandalsunds naturreservat på del av fastigheten Brandalsund 1:11. Ärendet har beretts av miljökontoret och ett förslag omfattande ca 86 ha, med hagmark, skogsområde och havsvik skickades ut på remiss av miljönämnden under september-november 2015. Efter samberedning på förvaltningsnivå har skogsområdet vid Vaskhusviken tagits bort och föreliggande förslag till avgränsning av naturreservatet omfattar hagmarken vid Trindborgen och del av Norrviken, ca 26,8 ha.

Området ligger i ett naturskönt och relativt tätortsnära läge som är mycket attraktivt för friluftslivet. Det är mycket välbesökt och det finns goda möjligheter till bad och båtliv samt tillgänglighetsanpassningar i delar av området. Inom området finns även många synliga kulturmiljöer. Naturtyperna omfattar betade hagmarker med grovstammiga träd och en grund havsvik samt en mindre strandalskog. Syftet med att inrätta Brandalsunds naturreservat är att bevara, vårda och utveckla ett område med skyddsvärda naturmiljöer, artrik flora och fauna. Området är ett av kommunens mest prioriterade områden för naturreservatsbildning på grund av sina unika värden för naturvård och friluftsliv.

Inrättande av Brandalsunds naturreservat medverkar till att uppfylla kommunfullmäktiges långsiktiga mål om att öka skyddet av värdefull natur i kommunen. Inrättande av reservatet bidrar även till arbetet med att uppfylla flera av de nationella miljömålen, samt även kommunens egna miljömål och utvecklingen av regionens gröna kilar i enlighet med kommunens översiktsplan.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2016-02-05

Förvaltningens förslag till beslut om inrättande av Brandalsunds naturreservat, inklusive beslutskartor, bilaga 1.1 och 1.2, 2016-02-05

Bilaga 2, Förslag till skötselplan för Brandalsunds naturreservat, 2016-02-05

PM: Sammanställning av remissvar, Miljökontoret 2016-02-05

Remissvar från samtliga remissinstanser (se länk)

Yttrande angående ansökan från Södertälje kommun om statsbidrag för bildande av Brandalsunds naturreservat, Länsstyrelsen Stockholm, 2015-12-10

PM: Kostnadsberäkning för inrättande av naturreservat vid Brandalsund, miljökontoret 2015-08-25

Ärendet

Södertälje kommun köpte Brandalsund 1:11 (tidigare Brandalsund 1:1) av Stockholms stad 2008. Ett kommunalt bolag, Telge-Brandalsund AB, bildades med syfte att exploatera delar av fastigheten. Hagmarken vid Trindborgens är sedan tidigare känd som ett av kommunens mest värdefulla hagmarksobjekt, med högsta klassningen (A). På uppdrag av miljökontoret utfördes under 2011 naturinventeringar som visade att området har unika naturvärden. Ett förslag till naturreservat togs fram av miljökontoret 2011 och fanns med i förslaget till planprogram för området, men varken förslaget till reservat eller planprogram gick då ut på samråd.

Under 2014 fattade styrelsen i Telge-Brandalsund beslut om att lägga ned planerna på exploatering och sälja av fastigheten. Det är därför angeläget att det planerade naturreservatet inrättas innan en ny markägare tar över marken. Miljökontoret fick i januari 2015 ett formellt uppdrag av miljönämnden att utreda ett förslag till bildande av naturreservat i området.

Miljönämnden skickade ett förslag till reservat omfattande ca 86 ha på remiss under september-december 2015. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen tillstyrkte reservatsförslaget. Järna kommunaldelsnämnd, Kultur- och fritidsnämnden, Vårdinge-Mölnbo kommunaldelsnämnd samt äldreomsorgs – och omsorgsnämnderna tillstyrkte förslaget. Tekniska nämnden, Stadsbyggnadsnämnden och Hölö-Mörkö kommunaldelsnämnd tillstyrkte reservatsbildning i hagmarken och Norrviken, men inte skogspartiet vid Vaskhusviken. Markägaren, Telge Brandalsund AB, anser att reservatsbildningen minskar försäljningsvärdet på fastigheten.

Justeringar har gjorts i beslutstextens syfte, föreskrifter, prioriterade bevarandevärden och under skäl till beslut efter detaljerade synpunkter från länsstyrelsen och Naturvårdsverket. Skötselplanen har förtydligats med indelning i fler skötselområden.

De nämnder som var negativa till delar av reservatsförslaget framförde synpunkter på att skogsområdet inte behöver ytterligare skydd utöver det som finns idag genom bl. a. kulturmiljölagen och strandskyddet. De gällande restriktioner som finns i området, som kulturmiljölagen, riksintresset för kulturmiljö och strandskydd innebär i första hand ett skydd mot exploatering och/eller direkt förstörelse av de värden som finns på platsen. Inga av dessa lagstiftningar innebär dock några krav på skötsel av området eller utveckling för friluftslivet. Strandskyddslagstiftningen gäller enligt miljöbalken 7 kap 16§ inte för åtgärder i skogsbruket, såsom avverkningar. Genom att inrätta ett naturreservat med en skötselplan kan en lämplig skötsel av de olika värdena i området säkras, avverkningar hindras och tillgänglighet och information om kultur- och naturvärdena utvecklas i hela området. Detta kan inte uppnås genom den lagstiftning som gäller i området idag.

Efter samberedning på förvaltningsnivå har skogsområdet vid Vaskhusviken tagits bort och föreliggande förslag till avgränsning av naturreservatet omfattar hagmarken vid Trindborgens och del av Norrviken, ca 26,8 ha.

Tillgänglighet till området med bil samt servitut för vandringsled

Tillfartsvägen är idag privat. En förutsättning för att allmänheten skall kunna ta sig till naturreservatet med bil är att tillfartsvägarna hålls öppna för allmänheten. För att säkra allmänhetens tillträde behöver en ny gemensamhetsanläggning inrättas för en del av vägen och en ansökan göras om att naturreservatet tilldelas andelar i den befintliga gemensamhetsanläggningen för del av tillfartsvägen. Ansökan om detta görs till lantmäterimyndigheten. Beslut om detta kan inte fattas innan reservatet är bildat, eftersom andelarna i gemensamhetsanläggningen måste knytas till naturreservatet. Brandalsunds vägsamfällighet har framfört önskemål om åtgärder på tillfartsvägarna för att minska störningen för de boende. Reservatsbildningen kan antas medföra en viss ökning av biltrafiken till området, och fastighetsägare i området upplever redan idag att de blir störda av biltrafiken. Innan ansökan om inträde i vägföreningen är det lämpligt att komma överens med vägföreningen om vilka åtgärder som är skäligen att kommunen tar på sig.

I diskussionerna om försäljning av Telge Brandalsund har även införandet av ett servitut på vandringsled längs kusten diskuterats. Flera av nämnderna har även lyft detta i sina remissvar. Eftersom ett servitut inte kan knytas till ett naturreservat omfattar inte detta beslut förslag om servitut för vandringsled.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Iordningställande av naturreservatet

Kostnaden för iordningställande av reservatet (år1-3) beräknas till 390 tkr. Miljökontoret har sökt s.k. LONA-bidrag för iordningställande åtgärder enligt *Förordning (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt**. LONA-bidrag kan finansiera maximalt 50 % av kostnaden för åtgärderna. Den återstående kostnaden utgör arbetskostnad för miljökontorets personal. Besked om LONA-bidrag väntas i början av april.

*Miljökontoret sökte för en total kostnad om 540 tkr, varav bidrag om 240 tkr, detta omfattade dock även skogsmarken, som i detta förslag har tagits bort. Åtgärder i skogsmarken, 150 tkr; 3km vandringsled och biologisk restaurering av ett lövskogsbestånd har räknats bort. Beräkningen skiljer sig något från tidigare kostnadsberäkning.

Årlig skötsel

Årlig skötsel beräknas till 165 tkr varav fördelat på ca hälften för skötsel och underhåll av naturmiljö och friluftsanordningar och hälften för renhållning. En stor del utgör personalkostnad för reservatsförvaltningen. Kostnaden för renhållning har tidigare legat på Telge-Brandalsund och resurser för detta behöver föras över till miljönämnden. Kostnaderna beräknas öka pga. något ökat besöksstryck samt högre ambitionsnivå då området blir officiellt besöksmål.

Ekonomiska konsekvenser för fastighetsvärdet

Bildandet av Brandalsunds naturreservat kan medföra en minskning av försäljningsvärdet för fastigheten Brandalsund 1:11. Möjlighet finns att söka statligt bidrag, så kallad inträngsersättning, för värdeminskningen av marken vid inrättandet av naturreservat enligt 31 kap miljöbalken samt Naturvårdsverkets *Vägledning för statsbidrag till markåtkomst för*

naturreservat, Protokoll 111/04. Miljökontoret har ansökt om intrångsersättning, vilket tillstyrktes av länsstyrelsen 2015-12-10 och har gått vidare till Naturvårdsverket för prövning.

Åtgärder på tillfartsvägar

En förutsättning för att reservatet skall vara allmänt tillgängligt är att tillfartsvägarna hålls öppna för allmänheten. Förrättningskostnader och kostnader för eventuella åtgärder på tillfartsvägarna samt underhåll och vinterväghållning av vägen är i dagsläget ofinansierat. För detta behövs extra resurser.

Förvaltningens förslag till miljönämnden och kommunstyrelsen

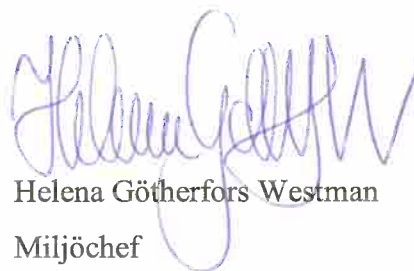
Förvaltningens förslag till bildande av Brandalsunds naturreservat med skötselplan, daterat 2016-02-05, tillstyrks.

Förvaltningens förslag till kommun fullmäktige

Förvaltningens förslag till bildande av Brandalsunds naturreservat med skötselplan, daterat 2016-02-05, antas.

Martin Andreae
Stadsdirektör

Helena Götherfors Westman
Miljöchef

Sändlista miljönämnden

Akten

Kommunstyrelsen

Sändlista kommunstyrelsen

Akten

Kommunfullmäktige

Sändlista kommunfullmäktige

Akten

Telge-Brandalsund AB, styrelsen, delgivning

Markägare Brandalsund 1:2 och Sjöstugan 2:1, delgivning

Brandalsunds samfällighetsförening, delgivning

Arrendator Brandalsund 1:11

Statliga myndigheter (@)

Länsstyrelsen i Stockholms län

Skogsstyrelsen

Riksantikvarieämbetet

Sjöfartsverket

Försvarmakten

SGU

Havs- och vattenmyndigheten

Lantmäterimyndigheten

Väghållningsmyndigheten

Statens jordbruksverk

Lokala intresseorganisationer (@)

Sportfiskarna Region Stockholm

Naturskyddsföreningen i Södertälje

Järna Hembygdsförening

Södertälje Ornitologiska Förening

Föreningen Sörmlandsentomologerna

Friluftsförbundet i Södertälje

*Förslag till***Beslut om bildande av Brandalsunds naturreservat i Södertälje kommun****Beslut av kommunfullmäktige i Södertälje kommun. (beslut, § ..)**

- Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar kommunfullmäktige i Södertälje kommun inrätta Brandalsunds naturreservat, som omfattar det område som avgränsats med en röd heldragen linje på bifogad beslutskarta, se bilaga 1.1.
- Vidare beslutar kommunfullmäktige att med stöd av 7 kap. 5, 6 respektive 30 § miljöbalken införa bestämmelser som framgår av detta beslut, med områdes hänvisningar till bifogad skötselkarta, se bilaga 1.2.
- Slutligen beslutar kommunfullmäktige att med stöd av 3 § i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken fastställa en skötselplan för naturreservatet, se bilaga 2.

Reservatets namn skall vara *Brandalsunds naturreservat*.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Brandalsunds naturreservat
Kommun:	Södertälje
Län:	Stockholms län
Lägesbeskrivning:	Reservatet ligger 12 km söder om Södertälje centrum och 7 km nordost om Järna. För detaljerad avgränsning se kartan till beslutet (bilaga 1).
Fastighet:	Del av Brandalsund 1:11
Församling/Socken:	Ytterjärna socken
Topografisk karta:	10I Stockholm SV
Ekonomisk karta:	10I 1b Brandalsund
Naturgeografisk region:	Svealands sprickdalsterräng med lerslättsjöar och sjöbäcken
Markägare:	Södertälje kommun och enskild
Servitut/Nyttjanderätter:	Sjöstugan 2:1 har rättigheter i området, ett avtalsservitut AKT 01-IM9-56/149.1, (Elledning). Utfart till förmån för Sjöstugan 2:1, Belastar Brandalsund 1:11 och 1:2. Inskriften 1956-01-11 AKT 56/149. Brandalsund 1:2 har rättighet: Rätt att för åtkomst av stranden vid saltsjön nyttja tillgängliga vägar på Brandalsund 1:11 inskriven 1969-03-20 AKT 01-YTJ-222.2.
Area:	26,8 ha
Förvaltare:	Miljökontoret i Södertälje

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara, säkerställa och utveckla värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och rekreation. Hagmarkernas rika flora och äldre trädsnitt bevaras och utvecklas. Norrvikens artrika grunda bottnar ska bevaras.

Området skall vara attraktivt för besökare och friluftsliv ska kunna bedrivas i hela området.

Syftet ska uppnås genom att

- hagmarkerna sköts med bete och vid behov med kompletterande slyröjningar. Biotoprestaurering genom slyröjning och gallring för att glesa ut trädsnittet, samt huggning av gran ska utföras successivt i de mer igenväxta delarna av hagmarkerna. Inslag av invasiva arter som vresros bekämpas vid behov med manuella åtgärder som röjning och uppgrävning av rotsystemet.
- strandskogen sköts genom i första hand fri utveckling samt vid behov genom naturvårdande frihuggning av enstaka bortgallring av gran.
- nya verksamheter och anläggningar som tar mark eller vatten i anspråk och som medför skador på mark, vegetation eller i den marina miljön regleras.
- området utvecklas för besökare med vandringsleder och minst en tillgänglighetsanpassad stig med rastplats, fler parkeringsmöjligheter och genom att besöksanordningar, information och vandringsleder är väl skötta.

Prioriterade bevarandevärden

1. Naturmiljöerna med de naturtyper och strukturer som finns i området; trädklädda hagmarker, havsstrandängar, torrbackar och grova tallar, solexponerade sandmiljöer och en grund artrik havsvik.
2. Biologisk mångfald med rödlistade arter, däribland en mycket artrik flora och insektsfauna.
3. Möjligheten att bedriva friluftsliv i hela området.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 § miljöbalken föreskriver miljönämnden följande.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområden. Undantag från föreskrifterna anges under punkt D nedan.

Det är förbjudet att inom reservatet

- A1. uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning förutom de byggnader och anläggningar som behövs för att uppfylla ändamålet med reservatet,
- A2. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar,
- A3. sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller liknande,
- A4. anordna upplag,
- A5. bedriva täkt eller annan verksamhet som kan ändra områdets topografi som att spränga, schakta, utfylla muddra eller tippa,
- A6. avverka träd eller vidta annan skogsbruksåtgärd,
- A7. anlägga väg,
- A8. anlägga luft- eller markledning,
- A9. Framföra motordrivet fordon annat än på vägen fram till parkeringen,
- A10. utfodra vilt.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt skall tåla att följande anordningar uppförs och att följande åtgärder vidtas

- B1. utmärkning av naturreservatets gräns
- B2. anläggande av parkeringsplats, stigar, rastplatser och toalett samt informationstavlor för allmänheten,
- B3. uppsättning av stängsel för betesdjur, stängselgenomgångar och betesdrift (skötselområde 1),
- B4. biotoprestaurering i hagmarkerna genom gallring och slyröjning samt mekanisk bekämpning av vresros (skötselområde 1),
- B5. naturvårdande skötsel av skogar och hagmarker genom frihuggning av enstaka träd, tillskapande av död ved samt gallring av gran i strandskog (skötselområde 1 och 2),
- B6. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt i reservatet. Undantag från föreskrifterna anges under punkt D nedan.

Det är förbjudet att inom reservatet

- C1. framföra motordrivet fordon annat än på väg fram till parkeringsplats,
- C2. medföra okopplad hund eller annat husdjur förutom inom skötselområde 1 under perioden 1 november till 31 mars,
- C3. göra inskrift eller sätta upp tavla, skylt, affisch eller liknande,
- C4. fånga och insamla djur på sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs,
- C5. plocka eller föra bort alla slags växter och vedlevande svampar,
- C6. fälla, skada eller föra bort levande eller döda träd och buskar,
- C7. göra upp eld annat än på anvisade eldplatser,
- C8. ankra med båt längre än 3 dygn,
- C9. framföra vattenskoter,
- C10. utöva vattenskidåkning,
- C11. utan miljönämndens tillstånd anordna tävlingar och andra evenemang.

D. Undantag från reservatsföreskrifterna

Föreskrifterna i A-C ovan ska inte utgöra hinder för

- D1. förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel samt anläggande av parkering, som anges i föreskrift B1-B6, och i samband med det bl.a. använda motorfordon,
- D2. skötsel och underhåll av vägar, vägkanter, åkerkanter och åkerdiken i området,
- D3. tömning av toaletter med härför avsett motorfordon,
- D3. jakträttsinnehavaren att använda lös hund vid jakt samt använda terrängskoter (t.ex. fyrhjuling) på fast mark i samband med uttransport av fällt högvilt,
- D4. siktröjning kring sjösäkerhetsanordningar,
- D5. skötsel, underhåll, förbättringar, uppförande och avveckling av sjösäkerhetsanordningar för Sjöfartsverkets farleder,
- D6. trafik och underhåll av vägen till och från fastigheten Sjöstugan 2:1.
- D7. reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser att utföra nödvändig insamling för dokumentation av växt- och djurlivet,

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då beslutet eller justeringen av protokollet över beslutet har tillkännagetts på kommunens anslagstavla.

Enligt bestämmelserna i 7 kap. 30 § miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna under C även om de överklagas.

Skäl för beslutet

Beskrivning av området

Området omfattar betade, trädklädda hagmarker, sandmiljöer samt en grund artrik havsvik. Större delen av området är klassad som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. I området finns många rödlistade arter, framförallt kärlväxter, insekter och svampar.

De betade strandängarna och torrbackarna vid Trindborgens har högsta klass i kommunens ängs- och hagmarksinventering och har en artrik, betesgynnad flora. Florainventeringen 2011 påvisade totalt 368 arter i hagmarksområdet, vilket är mycket högt för ett så litet område. Växter som är typiska för området eller som är speciella för naturreservatet är t.ex. trift, ovanligt många arter sandmaskrosor (9 arter), baktimjan, brudbröd, stagg och på strandängarna arter som t.ex. gulkämpar, agnsäv, salttåg, strandråg, strandkrypa och blåsklöver (smultronklöver). Bland rödlistade arter finns ask, alm, desmeknopp, trubbdagglåpa, pyttmaskros och fläckmaskros. Andra ovanliga arter som förekommer är källört, vitknavel, ormtunga och vårvicker. Hagmarksområdet är även klassat till nyckelbiotop av skogsstyrelsen, sandbarrskog, och skyddsvärd trädmiljö enligt länsstyrelsen, för dess synnerligen många grova tallar och grova björkar. Hagmarksområdet kring Trindborgens är i stort behov av kontinuerlig skötsel för att det inte ska växa igen med förlust av flora och rekreativmiljöer som följd.

Den långgrundna Norrviken är en viktig rastlokal för sjöfågel. Här finns en rik bottenvegetation av olika natearter och viken är viktig för fiskyngel. Havsörn och fiskgjuse jagar över viken.

Området har ett naturskönt läge nära kommunens två största tätorter och har goda förutsättningar för friluftsliv, med möjlighet till bad- och båtliv. Redan idag är området välbesökt och det finns goda möjligheter att utveckla och tillgänglighetsanpassa det ytterligare. Sandstränderna är populära för öringsfiske på våren och badgäster på sommaren och den djupare delen av viken som ligger skyddad från är en populär naturhamn för båtburna besökare. Hela området ligger inom riksintresse för kulturmiljö för farleden och Brandalsunds säteri med alléer och omgivande landskap. Flera kultur- och fornlämningar finns i området, varav den medeltida Trindborgens är den mest kända. De är en viktig del av områdets besöksvärde.

Ärendets beredning

Södertälje kommun köpte fastigheten Brandalsund 1:11 (tidigare Brandalsund 1:1) av Stockholms stad 2008. Ett kommunalt bolag, Telge-Brandalsund AB, bildades med syfte att exploatera delar av fastigheten. Hagmarken vid Trindborgens är sedan tidigare känd som ett av kommunens mest värdefulla hagmarksobjekt, med högsta klassningen (A). 2008 upphörde betet med följderna att det började växa igen och florin i området riskerade att utarmas. Miljökontorets har samarbetat med Telge Brandalsund om att montera ned vilthägnen och få tillbaka betet, som återinfördes 2013, samt utfört biotoprestaureringar genom slyröjning och

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-5230 1000	08-5230 4636	miljokontoret@sodertalje.se

gallring i igenväxta områden. På uppdrag av miljökontoret utfördes under 2011 flera naturinventeringar i Brandalsundsområdet, som visade att området har unika naturvärden.

Ett förslag till naturreservat togs fram av miljökontoret 2011 och fanns med i förslaget till planprogram för bostadsexploatering i området, men varken reservatet eller planprogrammet gick då ut på samråd. Under 2014 fattade styrelsen i Telge-Brandalsund beslut om att lägga ned planerna på exploatering och därmed i enlighet med bolagets uppdrag sälja av fastigheten. Det är därför mycket angeläget att det planerade naturreservatet beslutas innan en ny privat markägare har tagit över marken. Miljökontoret fick i januari 2015 i uppdrag av miljönämnden att utreda ett förslag till bildande av naturreservat i området.

Diskussioner om reservatsbildning har förts med företrädare för markägaren Telge-Brandalsund AB. Diskussioner och information kring bildande av ett naturreservat har även förts med berörda markägare, grannar, arrendatorer och intresseföreningar. Markägaren till Brandalsund 1:2 har ställt sig positiv till att den del av hans fastighet som ingår i det sydvästra skogsområdet ska inkluderas i naturreservatet, detta område har dock utgått i föreliggande förslag.

Ett förslag till reservatsbeslut omfattande 86 ha med hagmark, vattenområde och ett skogsområde längs Vaskhusviken sändes ut på remiss under september-november 2015. Flera kommunala nämnder begärde förlängd svarstid, varför remisstiden utökades till december 2015. Järna kommunaldelsnämnd tillstyrkte förslaget i sin helhet. Även kultur- och fritidsnämnden, Vårdinge-Mölnbo kommunaldelsnämnd, Socialnämnd, Omsorgsnämnden och Äldreomsorgsnämnden tillstyrkte förslaget. Tekniska nämnden, Stadsbyggnadsnämnden och Hölö-Mörkö kommunaldelsnämnd tillstyrkte reservatsbildning i hagmarksområdet vid Trindborgen och Norrviken, men ansåg att skogsområdet inte behöver skyddas som naturreservat pga annan befintlig lagstiftning, tex strandskydd, kulturmiljölagen och allemansrätten. Telge Brandalsund AB anser att en reservatsbildning minskar försäljningsvärdet på fastigheten. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har tillstyrkt reservatsbildning i området. Länsstyrelsen har även godkänt ansökan om intrångsersättning för vidare prövning av Naturvårdsverket. Efter synpunkter från länsstyrelsen och naturvårdsverket har vissa justeringar gjorts i beslutstexterna i syfte, föreskrifter, prioriterade bevarandevärden och under skäl till beslut. Intresseprövningen har lyfts ut och förtydligats och skötselplanen har förtydligats med indelning i fler skötselområden.

Efter samberedning på förvaltningsnivå har skogsområdet vid Vaskhusviken tagits bort och föreliggande förslag till avgränsning av naturreservatet omfattar hagmarken vid Trindborgen och Norrviken, ca 26,8 ha.

Brandalsunds samfällighetsförening och Telge Brandalsund AB har påpekat att tillfartsvägarna till området behöver säkras för allmänhetens tillgång med bil. Utan del i tillfartsvägarna kan inte allmänheten garanteras tillträde med bil till naturreservatet. En del i gemensamhetsanläggning kan knytas till ett naturreservat, dock kan ett servitut knytas till ett naturreservat. Ansökan om ny gemensamhetsanläggning för tillfartsvägen från Brandalsunds gård till reservatparkeringen, samt ansökan om inträde i befintlig gemensamhetsanläggning för tillfartsvägen från väg 525 till Brandalsunds gård bör göras när naturreservat har bildats. Fastighetsägarna upplever sig redan idag störda av den biltrafik som går till det föreslagna reservatsområdet och biltrafiken kan antas öka något om ett naturreservat inrättas, varför de vill få till stånd förbättringsåtgärder längs tillfartsvägen.

Flera av de kommunala nämnderna lyfte i sina remissvar frågan om servitut för vandringsled längs kusten genom fastigheten Brandalsund 1:11, från gränsen mot fastigheten Bränninge gård 1:2 till gränsen till fastigheten Farsta 1: borde säkras i arbetet med naturreservatet. Servitut kan inte knytas till naturreservat, varför denna åtgärd inte kan ingå i reservatsbeslutet.

Förenlighet med hushållningsbestämmelser och översiktsplan

Kommunfullmäktige bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan antagen den 28 oktober 2013, samt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Brandalsund omnämns i kommunens översiktplan från 2011 som utredningsområde för bostäder. Bostadsexploatering har dock inte varit aktuell inom det föreslagna reservatet och förslaget till reservat fanns med i det förslag till planprogram som togs fram 2011. Inga motstående planeringsintressen har lyfts under remisstiden och Järna kommunalnämnd har tillstyrkt reservatsbildning i området. Reservatsbildning bedöms därmed inte vara ett hinder för andra samhällsplaneringsintressen i området.

I den regionala planeringen är området en del av en grön kil, vilket innebär att det har betydelse för den regionala grönstrukturen. Enligt Södertälje kommuns översiktsplan skall de gröna kilarna utanför tätorterna tillvaratas som en resurs och deras kvalitet och funktion som spridningskorridorer bevaras.

Området ligger inom ett riksintresse för kulturmiljövården, där försvarsborgen Trindborgen från 1400-talet i områdets centrala del utgör en del av värdebeskrivningen för riksintresset. I området finns flera andra registrerade fornlämningar och synliga kulturspår. Reservatsbildning innebär att skötsel och underhåll samt skyltning av fornlämningar möjliggörs.

Miljökvalitetsmål

Skydd av områdets skogar, hagmarker och havsvik bidrar till att uppfylla 4 av de nationella miljökvalitetsmålen; *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Intresseprövning

Kommunfullmäktige i Södertälje kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående natur- och friluftsvården finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området samt att förordna om föreskrifter för att skydda området, liksom att fastställa en skötselplan.

Områdets betydelse för det rörliga friluftslivet i kombination med synnerligen artrika natur- och kulturmiljöer motiverar till att ge området det starka skydd som naturreservat innebär. Naturreservatsbildning ger ett långsiktigt skydd och möjliggör förvaltning av området genom en skötselplan. I skötselplanen kan avvägningar göras mellan intresset att tillgängliggöra området för besökare och samtidigt värna om områdets naturvärden.

Upplysningar

I området gäller även annan lagstiftning. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-5230 1000	08-5230 4636	miljokontoret@sodertalje.se

- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- Kulturmiljölagen (1988:950). Inom det planerade naturreservatet finns fyra registrerade fornlämningar och en övrig kulturhistorisk lämning.
- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259) med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Vissa svamp-, växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- Bestämmelserna i 16 § lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter om hundar under tiden 1 mars - 20 augusti inte får löpa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.
- Förbudet mot nedskräpning enligt 15 kap. 30 § i miljöbalken.
- Strandskyddslagstiftningen, miljöbalken 7 kap 13-18§§.

Tillgänglighet och hur man når området

Området nås med bil och parkering för ca 40-60 bilar ordnas i området. Buss från Södertälje C och Järna trafikerar hållplats Vallstugan. Från hållplatsen är det en promenad på ca 3 km. Området kan även nås med cykel, dock längs trafikerad landsväg. Cykelavståndet från Järna är ca 8 km och från stadsdelen Pershagen i Södertälje ca 7,5 km.

Bilagor

- 1.1. Karta med naturreservatets gränser
- 1.2. Karta med skötselområden
2. Skötselplan
3. Översiktskarta
4. Hur man överklagar

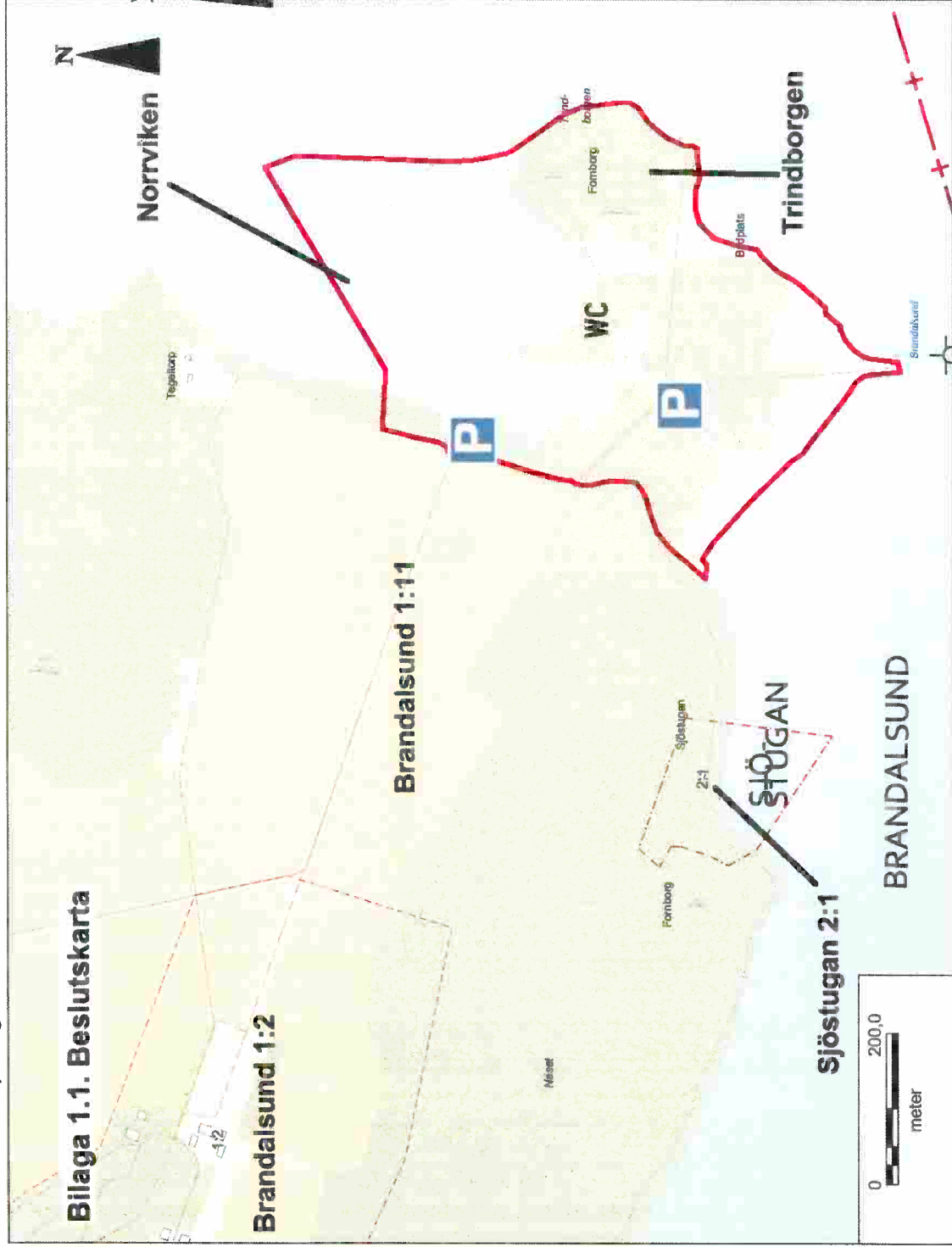
För kommunfullmäktige

Besim Aho

Ordförande

Bilaga 1.1 Beslutskarta, Brandalsunds naturreservat, Södertälje kommun.
Kartan visar de yttre gränserna av Brandalsunds naturreservat

Bilaga 1.2. Skötselplanekarta, Brandalsunds naturreservat. Kartan visar skötselområden i reservatet.

Bilaga 2.

Skötselplan för Brandalsunds naturreservat i Södertälje kommun

Innehåll:

1. Beskrivning:

- 1.1 Översikt
- 1.2 Geologi och topografi
- 1.3 Växt och djurliv
- 1.4 Tidigare mark- och vattenanvändning
- 1.5 Friluftsliv och rekreation
- 1.6 Artfynd (rödlistade och andra intressanta arter)
- 1.7 Administrativ information
- 1.8 Områdets bevarandevärden

2. Plandel:

- 2.1 Syfte
- 2.2 Skötselområden med bevarandemål och skötselåtgärder
- 2.3 Jakt och fiske
- 2.4 Tillgänglighet, anordningar för besökare
- 2.5 Reservatsförvaltning
- 2.6 Källförteckning
- 2.7 Dokumentation och uppföljning
- 2.8 Finansiering
- 2.9 Revidering
- 2.10 Sammanfattning av prioritering av åtgärder

1. Beskrivning

1.1 Översikt

Brandalsunds naturreservat ligger ca 15 km söder om Södertälje centrum. Det omfattar ca 26,8 ha med betad hagmark på torra sandiga marker och på havsstrandängar, exponerade stränder och en skyddad vik med naturhamn, äldre barrträd, alstrandskog och promenadstigar. Området ligger vid Hallsfjärden och Vaskhusviken samt Brandalsunds gård med åkermarker. Hagmarksområdet med fornborgen Trindborgen utgör den östra sidan av ett smalt sund i farleden mellan Östersjön och Mälaren. Söder om Trindborgen finns en fin sandstrand som många badgäster hittar till sommartid och havsöringsfiskare på våren.

1.2 Geologi och topografi

Naturreservatet omfattar ena sidan av det smala sundet Brandalsund. Ett stråk med isälvsmaterial sträcker sig från norr genom östra delen av området och fortsätter över på andra sidan sundet i söder. Den östra sidan av stranden är starkt påverkad av erosion från farleden. En åsrygg bildar norr om Trindborgen en skyddad naturhamn med en grund vik innanför.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

Berggrunden i området utgör av starkt deformerad granit till granodiorit med stora inslag av basiskt material i form av s.k. xenoliter (bitar och skivor av äldre basiskt material). I området förekommer även glaciallera, svallsand och ett strandparti med gyttjelera.

1.3 Växt- och djurliv

De betade strandängarna och torrbackarna vid Trindborgens har en artrik betesgynnad flora. Växter som är typiska för området eller som är speciella för naturreservatet är t.ex. trift, ovanligt många arter sandmaskrosor (9 arter), backtimjan, brudbröd, backnejlika, stagg och på strandängarna arter som t.ex. gulkämpar, agnsäv, salttåg, strandråg, strandkrypa, ormtunga och blåsklöver (smultronklöver). Florainventeringen 2011 påvisade totalt 368 arter i hagmarksområdet, vilket är mycket högt för ett så litet område. Bland rödlistade arter finns ask, alm, desmeknopp, trubbdaggkäpa, pyttmaskros och fläckmaskros. Andra ovanliga arter som förekommer är källört, vitknavel, vårarv, ormtunga och vårvicker. De magra solexponerade sandmarkerna är även en viktig biotop för många olika steklar. Hagmarken är även klassad som nyckelbiotop, sandbarrskog av skogsstyrelsen pga det äldre trädskiktet med framförallt grova tallar och björkar.

Den långgrunda Norrviken är en viktig rastlokal för sjöfågel. Havsörn och fiskgjuse syns regelbundet i området. Här finns en rik bottenvegetation av olika natearter och viken utgör även en viktig vik för fiskyngel.

1.4 Tidigare mark- och vattenanvändning

Brandalsund är mycket rikt på förhistoriska lämningar och har ett högt kulturhistoriskt värde. Området ingår i ett större område med riksintresse för kulturmiljövården. Namnet Brandalsund kommer troligen från själva sundet och den medeltida fästningen Brandaborg, vid Trindborgens. Genom själva sundet Brandalsund går farleden och många stora och små båtar passerar årligen. Farleden gör här en sväng och de större fartygen tvingas sakta in. Sundet har under många år varit en viktig kontrollplats för sjöfarten in mot Mälaren. I Trindborgens vid sundet har fynd från 1300- och 1400-tal påträffats, som tyder på medeltida tillverkning av arborst. Under 1600-talet och fram till 1700-talets mitt fanns en krog och en färjestuga på udden vid Trindborgens som utgjorde en viktig mötesplats för handel. I området finns fyra registerade fornlämningar; Trindborgens (RAA nr Ytterjärna 1:1, fästning/skans), en färdväg (RAA nr Ytterjärna 1:2), en husgrund (RAA nr Ytterjärna 1:3) samt en övrig kulturhistorisk lämning (RAA nr Ytterjärna 3:1, stensättningsliknande lämning).

I närområdet finns Brandalsunds gård med anor från 1600-talet, samt rester av ett tegelbruk och smedja. Vid Ryssarnas angrepp på den Sörmländska kusten 1719 slog ryssarna läger vid Brandalsund och brände ner allt förutom krogen och en flygel till godset. Gården byggdes senare upp av familjen Lovisin. Under 1860-talet användes Trindborgens som kanonbatteri och vägen som användes för att dra upp kanonerna syns än idag. Under 1870-talet byggdes en ångbåtsbrygga vid udden intill Trindborgens. Grunderna syns fortfarande tydligt. Väster om Trindborgens vid Tegelvik, några hundra meter söder om torpet Tegeltorp, tillverkades tak- och murtegel mellan 1792 och 1866. Kalksandtegel, så kallad silikattegel, en blandning av sand och släckt kalk, tillverkades under en kort period vid Tegeltorp i början av 1900-talet. Till de kulturhistoriskt intressanta närmiljöerna hör även landskapsbilden och de gamla alléerna som även är viktiga för den biologiska mångfalden i området.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

I området fanns fram till 2013 ett vilthägn med gott om bl.a. kronhjort. Betet återinfördes 2013 efter ett par års uppehåll. Miljökontoret i Södertälje kommun har även utfört biotoprestaurerande röjningar i området.

1.5 Friluftsliv och rekreation

Brandalsund är ett välbesökt område. Här kan besökare uppleva den öppna hagmarken vid havet med stranden och fina uddar samt skogen och herrgårdslandskapet nära inpå. Delar av hagmarksområdet lämpar sig väl för tillgänglighetsanpassning pga av bra markförhållanden. Badet inte är ett kommunalt bad och därför saknas förbud mot hundar och det är populärt att rasta hunden här och ta ett dopp i Östersjön. Hagmarken sköts nu med bete och på grund av detta och med hänsyn till andra besökare finns ett behov av att reglera lösa hundar i området under betes- och badsäsong.

På vår och höst är det inte ovanligt med havsöringsfiske vid de grunda, sandiga vikarna. Eftersom stranden är öppen är det populärt för flugfiskare att fiska här. Norrviken är en fin naturhamn där många båtar stannar till för bad och solbad på väg till eller ut från Södertälje. Södra sidan av stranden används även för kitesurfing. Informationsskyltar informerar om fornlämningarna i området.

1.6 Artfynd: rödlistade och andra intressanta arter

Hotkategorier:

LC=livskraftig population ej rödlistad

DD=data saknas/kunskapsbrist

NT=missgynnad

VU=sårbar

EN=starkt hotad

CR=akut hotad

RE=försvunnen

EX=utdöd

S=signalart (indikerar höga naturvärden och ev förekomst av andra ovanliga arter)

Svamp

Phellinus pini, Tallticka, NT

Onnia tomentosa, Luddticka, LC (NT vid tiden för inventering)

Phaeolus schenitzii, Grovticka, S

Kärlväxter

Fraxinus excelsior, Ask, EN

Ulmus glabra, Alm, CR

Alchemilla plicata, Trubbdaggkåpa, NT

Adoxa moschatellina, Desmeknopp, NT

Taraxacum maculigerum, Fläckmaskros, VU

Paris quadrifolia, Ormbär, S

Actaea spicata, Trolldruva, S

Hepatica nobilils, Blåsippa, S

Taraxacum microlobum, Pyttemaskros (CR)

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

Insekter

Aglaopis tridentata, Kilbi, VU
Andrena fulvago, Fibblesandbi, NT
Bombylius medius, Prickvingad svävfluga, NT
Villa paniscus, Kontrastsvart klarvingesvävfluga, VU
Orussus abietinus, Röd parasitväxtstekel, NT
Acrosathe baltica, Baltisk sandstiletflug, EN
Odynerus reniformis, Tagglergeting, NT

1.7 Administrativa data

Objektnamn	Brandalsunds naturreservat
Objektnummer	N 21 (intern löpande numrering av naturreservaten i kommunen)
Skyddsform	Naturreservat
Län	Stockholms län
Kommun	Södertälje kommun
Markslag och naturtyper (ha)	
Trädklädd hagmark	17,4 ha
Vatten	8,2 ha
Strandalskog	0,9 ha
Övrig mark (parkering/väg)	0,3 ha
<u>Summa:</u>	<u>26,8 ha</u>
Prioriterade bevarandevärden	
Markslag / Naturtyper	Hagmarker med havsstrandängar, torrbackar och grova träd. Sandbarrskog med grov tall.
Strukturer / Växt- och djursamhällen	Hagmarker med hävdgynnad flora och fauna. Grova solexponerade tallar och lövträd. Död ved/lågor. Sandiga områden med många insektsarter. Grund artrik havsvik
Arter	Baltisk sandstiletflug, 9 arter i sektionen sandmaskrosor däribland pyttemaskros, 1 art i sektionen fläckmaskrosor (fläckmaskros), talticka, luddticka, trubbdaggkåpa, desmeknopp
Friluftsliv	Stigar, anordningar för tillgängligheten ex informationsskyltar. Sandstränder, naturhamn för fritidsbåtar.
Kulturmiljö	Gammalt kulturlandskap med lång hävdhistorik. Fornlämningar och informationstavlor.

1.8 Områdets bevarandevärden

Prioriterade bevarandevärden

1. Naturmiljöerna med de naturtyper och strukturer som finns i området; trädklädda hagmarker, havsstrandängar, torrbackar och grova tallar, solexponerade sandmiljöer och en grund artrik havsvik.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

2. Biologisk mångfald med rödlistade arter, däribland en mycket artrik flora och insektsfauna.
3. Möjligheten att bedriva friluftsliv i hela området.

Kulturhistoriska bevarandevärden:

Hela naturreservatet ligger i ett större område klassat som riksintresse för kulturmiljövården. Här finns rikligt med kulturhistoriska värden som gamla hävdade hagmarker, en äldre ångbåtsbrygga, husgrunder, fornväg och fornborgar.

Skötseln bör vara inriktad på att synliggöra och informera besökare om kulturhistoriska värden i området, samt att se till att fornlämningar inte skadas av igenväxning eller slitage.

Geologiska bevarandevärden:

En åsrygg sträcker sig genom Norrvikens östra sida och går tvärs över Trindborgen över Brandalsund till Grödingesidan. Längs områdets stränder finns tydliga spår av stranderosion och aktiva strandprocesser. Den tunga båttrafiken påskyndar här omvandlingen av strandlinjen.

Biologiska bevarandevärden:

Den hävdgynnade floran i hagmarken har en stor artrikedom med arter som t.ex. olika sandmaskrosor, desmeknopp, trubbdaggkäpa, trift, stagg, strandkrypa, ormtunga och blåsklöver. Området är beroende av hävd med betesdjur.

Inom området finns sandiga miljöer där olika steklar och andra insekter trivs. De gynnas av värmen, lokalklimatet nära havet och den lättgrävda sanden. 7 rödlistade insekter knutna till denna naturtyp hittades vid inventering 2011. Dessa miljöer får inte växa igen och beskuggas för mycket. Ett visst skydd och lä av vegetation är gynnsamt. På sandstranden i den sydvästra delen av hagmarken, hittades 2011 *Baltisk sandstiletflug* (*Acrosathe baltica*) som endast är funnen på Gotska sandön och Fårö tidigare. Den är klassad som starkt hotad (EN) enligt den svenska rödlistan. Den trivs i soliga sanddynområden och hotas av igenväxning.

Den långgrunda Norrviken är en viktig rastlokal för sjöfågel. Här finns en rik bottenvegetation av olika natearter och viken utgör även en viktig vik för fiskyngel. Havsörn och fiskgjuse ses ofta jaga över viken.

Bevarandevärden för friluftsliv:

Brandalsund har ett stort besökstryck och friluftslivsvärden som tillgodoser många olika intressen. Vissa besökare kommer sjövägen och har badstranden som mål, medan andra kommer längs stigarna för att se blomprakten i hagmarken på försommaren. Många har motion eller hundpromenaden som huvudintresse. Skötseln bör inriktas på att styra besökare med tydliga stigar så att inte slitaget blir för stort och att se till att området är tillgängligt för besökare med olika behov. Entré och parkering ska vara inbjudande. Minst en stig och rastplats görs tillgänglig för personer med nedsatt rörelseförmåga. Eftersom badplatsen inte är en av de kommunala badplatserna har här hundägare kunnat ha med sin hund till stranden.

Pedagogiska bevarandevärden

Här finns artrika miljöer som gör området intressant för studier av skyddsvärda arter i hagmarken. Området är intressant för studier av fornlämningar och stranderosion.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

2. Plandel

2.1 Syfte

Syftet med reservatet är att bevara, säkerställa och utveckla värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och rekreation. Hagmarkernas rika flora och äldre trädskikt bevaras och utvecklas. Norrvikens artrika grunda bottnar ska bevaras.

Området skall vara attraktivt för besökare och friluftsliv ska kunna bedrivas i hela området.

Syftet ska uppnås genom att

- hagmarkerna sköts med bete och vid behov med kompletterande slyröjningar. Biotoprestaurering genom slyröjning och gallring för att glesa ut trädskiktet, samt huggning av gran ska utföras successivt i de mer igenväxta delarna av hagmarkerna. Inslag av invasiva arter som vresros bekämpas vid behov med manuella åtgärder som röjning och uppgrävning av rotsystemet.
- strandskogen sköts genom i första hand fri utveckling samt vid behov genom naturvårdande frihuggning av enstaka bortgallring av gran.
- nya verksamheter och anläggningar som tar mark eller vatten i anspråk och som medför skador på mark, vegetation eller i den marina miljön regleras.
- området utvecklas för besökare med vandringsleder och minst en tillgänglighetsanpassad stig med rastplats, fler parkeringsmöjligheter och genom att besöksanordningar, information och vandringsleder är väl skötta.

2.2 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Karta över skötselområden finns i bilaga 1.2 till reservatsbeslutet.

Skötselområde 1: Hagmark (17,4)ha

Beskrivning:

Området utgörs av hagmark med gles grovstammig tallskog, öppna strandängar, torrbackar och en rik hagmarksflora. Större delen av området är klassat som nyckelbiotop. I de äldre tallarna finns bl.a. tallticka och relikbuck. I hagmarken kan man hitta arter som ex smultronklöver, ormtunga, källört, vitknavel, desmeknopp och trubbdaggkäpa. I området finns även fornlämningar och kulturspår.

Hela området sköts genom bete. Kompletterande sly- och vassröjningar utförs vid behov. Röjning utförs runt grövre träd vid behov. Grov död ved lämnas i området. På lång sikt bör föryngring av trädskiktet säkras. Biotoprestaurering genom slyröjning och gallring för att glesa ut trädskiktet, samt huggning av gran ska utföras successivt i de mer igenväxta delarna av hagmarkerna. Ett bestånd av vresros bekämpas genom manuella åtgärder.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Vid slutet av betesperioden är hagmarken väl avbetad och fjolårsgräs finns inte kvar.
- Solexponerade grovstammiga träd av framförallt tall finns i området
- Beståndet av vresros minskar successivt för att på sikt helt försvinna

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

Skötselåtgärder:

- Årligt bete
- Rövning av vass och sly vid behov.
- Hagmarkerna förses med stängselgenomgångar och information om betesdjuren.
- Stängsel sköts så att det håller god kvalitet.
- Manuell bekämpning av vresros

Skötselområde 2: Strandalskog (0,9)ha**Beskrivning:**

Ett mindre område med strandalskog väster om Norrviken. Strandalskogen vid Norrviken lämnas i huvudsak för fri utveckling. Inledande biotoprestaurering genom bortgallring av gran.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Strandskogar är lövdominerade

Skötselåtgärder:

- Gallring av gran

Skötselområde 3: Norrviken (8,2)ha**Beskrivning:**

Området utgörs av Norrvikens vattenområde, en grund vik med rik undervattenvegetation. Innanför udden i sydöst finns en skyddad naturhamn. Ett fågelskär avgränsar området i nordöst. Vattenområdet lämnas till fri utveckling. Rövning av vass kan bli aktuell vid behov, se skötselområde 1.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Viken har en artrik bottenvegetation och skäret används för rastande fågel
- Naturhamnen kan nyttjas för friluftsliv

Skötselområde 4: Parkering och tillfartsväg (0,3 ha)

Området utgörs av väg och två större parkeringsytor. Södra parkeringen nyttjas redan idag. Runt den norra parkeringsytan finns idag en vall av jord- eller schaktmassor. I områdets ytterkanter växer grov gran. Skötselområdet beräknas kunna rymma 40-60 p-platser.

Den norra parkeringsytan vidgas genom att gran avverkas i runt kanterna och vallen jämnas ut. Parkering på båda ytorna styrs genom uppmärkning av parkeringsfickor för att öka antalet platser. Längs vägen mellan parkeringsytorna anordnas och markeras ytor som kan användas för parkering när besökstrycket är stort.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Parkeringsytorna är väl uppmärkta

Skötselåtgärder

- Iordningställande av båda parkeringsytorna och parkeringsytor längs väg

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

- Uppmärkning av parkeringsfickor

2.3 Jakt och fiske

Jakträtten tillfaller markägaren. Vid jakt bör jakträttsinnehavaren informera besökare genom skyltning vid entréerna. Fiske förekommer i området. De grunda vikarna i reservatet är viktiga yngelkammare och viktiga för fågellivet.

2.4 Tillgänglighet, anordningar för besökare

Eftersom ett av huvudsyftena med naturreservatet är att säkerställa ett område för det rörliga friluftslivet är det viktigt att tillgängligheten är god och att anordningar hålls i gott skick.

Parkering anordnas för ca 40-60 bilar vid naturreservatets centrala delar. Vid parkeringarna samt vid naturhamnen ska det finnas reservatsinformation och vägvisning in i området.

Hagmarken med stränder och naturhamn är det största besöksmålet. Eldning tillåts endast på anvisad plats, 4 eldplatser och två vedförråd anläggs i hagmarksområdet. Två av stigarna har redan idag hög tillgänglighet. Minst en tillgänglighetsanpassad rastplats med eldstad läggs i anslutning till dessa. Informationsskyltar om områdets flora och fauna och kulturmiljöer sätts upp.

I skogsmarken anordnas en vandringsled som tar besökare förbi naturmiljöer, utsiktspunkter och fornborgar. Information om fornborgarna sätts upp längs leden.

Åtgärder

- Skyltning av naturreservatet
- Skyltning av flora, fauna och kulturmiljöer
- Anläggande av stig i hagmarken
- Årlig skötsel av toalett och renhållning
- Underhåll av stigar och andra anordningar vid behov

2.5 Reservatsförvaltning

Naturreservatet ska förvaltas av miljökontoret, Södertälje kommun. Ansvarig nämnd är miljönämnden i Södertälje kommun.

2.6 Källförteckning

Wanntorp, H.E & Rydberg, H. 2001. Sörmlandsfloran

Törnkvist Bo, 2011 Skogsstyrelsen inventering skogliga naturvärden

Skogens pärlor – www.skogsstyrelsen.se

Artdatabanken SLU

Rydberg Hans, 2011, Inventering hagmarkens flora med extra fokus på strandmaskrosor,

Abenius Johan, 2011, Inventering av insekter i sand och grusmark inom Brandalsundsområdet. (Grävsteklar),

Södertälje kommuns naturdatabank

Järna hembygdsförening, Johan Pettersson, 1996, "Brandalsund – flora, fauna och historia"

Järna hembygdsförening, Johan Pettersson, 1996, "Tegelbruk på Brandalsund"

Länsstyrelsen i Stockholms län, Naturvårdsprogram för Stockholms län, 1983

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

Länsstyrelsen i Stockholms län, Strategi för formellt skydd av skog i Stockholms län, rapport 2007:26

Persson, L., Sträng, M & Antal, I. 2001: Berggrundskarta 10I Stockholm. SGU *serie Ba 60*.

2.7 Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Reservatsförvaltaren ansvarar för dokumentation och uppföljning av genomförda åtgärder.

Uppföljning av bevarandemål

Reservatsförvaltaren ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs med jämna intervall.

- Informationsskyltar (årligen)
- Stigar (årligen)
- Hagmarksflora (vart 5:e år)
- Igenväxning av fornborgar (vart 5:e år)

Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen för respektive skötselområde.

2.8 Finansiering

Skötsel och tillsyn finansieras av miljönämndens årliga anslag för naturreservatsförvaltning.

2.9 Revidering

Eftersom Brandalsunds naturreservat omfattar natur och kulturlandskap i ett nybildat naturreservat där omvandling och restaurering blir aktuellt, kan det behövas revidering av kartor, skötselplan och föreskrifter efter det att iordningställande åtgärder är utförda. Behovet av eventuell revidering bör avvägas i samband med den årliga utvärderingen av reservatets skötsel, mål och resultat.

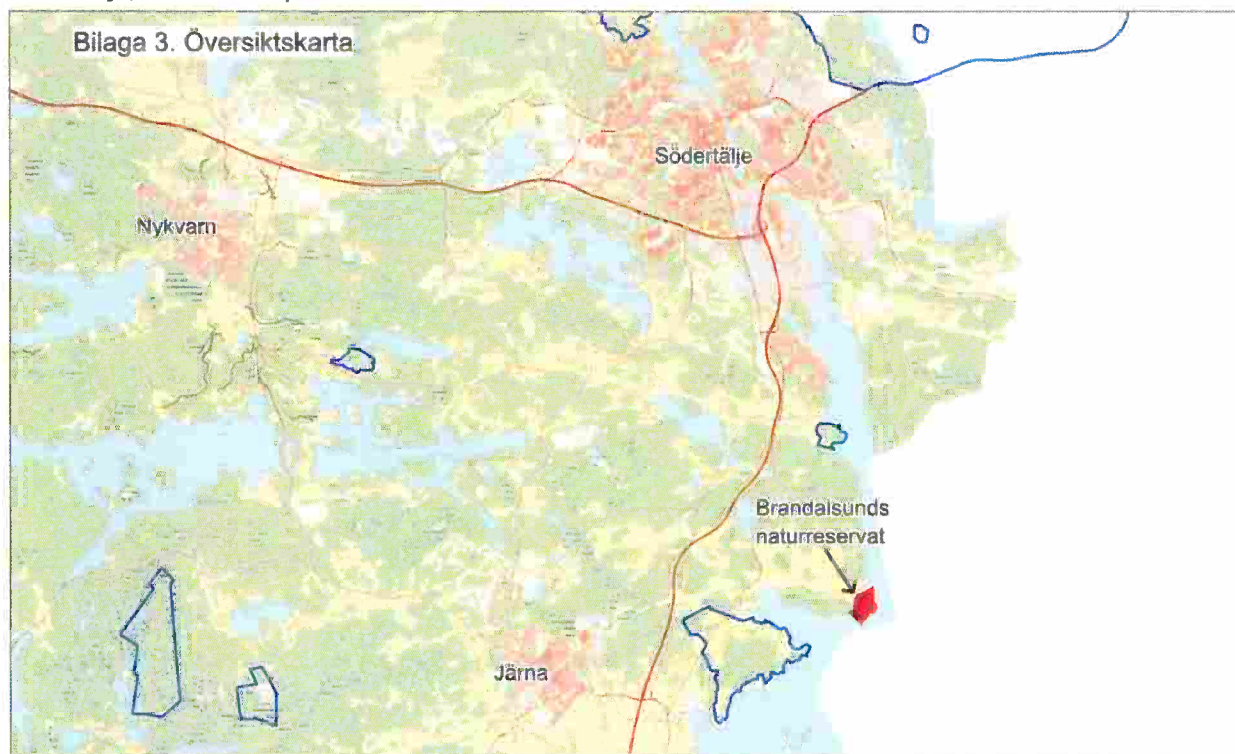
Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post
151 89 SÖDERTÄLJE	Campusgatan 26 SÖDERTÄLJE	08-523 01000vx	08-523 04636	miljokontoret@sodertalje.se

2.10 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Priori- tering	Ansvarig
Gränsmarkering	År 1. Fortlöpande om behov föreligger	Hela reservatet	1	Miljökontoret
Informationsskyltar	årlig tillsyn, utbyte vid behov	Hela reservatet	1	Miljökontoret
Renhållning toaletter, sophantering, skräpplockning	Kontinuerligt	Hela reservatet	1	Miljökontoret
Röjning, markering och underhåll av stigar mm	årlig tillsyn därefter vid behov.	Hela reservatet	1	Miljökontoret
Iordningställande och underhåll av parkeringsytor	År 1-3, därefter vid behov	Skötselområde 4	2	Miljökontoret
Bete	Årligen	Skötselområde 1	1	Miljökontoret
Slyröjning	Vid behov	Skötselområde 1	1	Miljökontoret
Gallring av gran samt framröjning av grov tall och löv	Vid behov	Skötselområde 1 och 2	2	Miljökontoret
Bekämpning av vresros	Årligen tills bestånden har försvagats.	Skötselområde 1	2	Miljökontoret
Uppföljning av skötselåtgärder	Årligen	Hela reservatet	2	Miljökontoret
Uppföljning av särskilda bevarandemål	Årligen	Hela reservatet	1	Miljökontoret

Bilaga 3, Översiktskarta för lokaliseringen av Brandalsunds naturreservat i förhållande till tätorterna Södertälje, Järna och Nykvarn.

PM

2016-02-05

Miljönämnden

Sammanställning av remissvar

Dnr: 2015-85, Inrättande av naturreservat i Brandalsund

Ärendet

Enligt förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm skall kommunen innan beslut om reservat fattas samråda med Länsstyrelsen och andra berörda statliga myndigheter (24§) och förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att yttra sig över förslaget, men minst en månads tid för att inkomma med svar (25§). Om alla sakägare har lämnat ett skriftligt godkännande ska kommunen pröva ärendet utan att meddela ett föreläggande.

Förslag till inrättande av Brandalsunds naturreservat var ute på remiss den 9 september till 28 november 2015. Remissen skickades ut till Länsstyrelsen, övriga statliga myndigheter, berörda markägare, vägsamfällighetsföreningen, kommunala nämnder och intresseorganisationer. Remisstiden förlängdes pga att Tekniska nämnden begärde förlängd svarstid. Det senast inkomna remissvaret inkom till miljökontoret den 22 december 2015. En sammanställning av inkomna yttranden finns i tabell 1.

Vid samberedning på förvaltningsnivå har reservatsförslaget minskats till 26,8 ha och skogspartiet längs Vaskhusviken har tagits bort.

Sammanfattning av remissyttranden

- Järna kommunaldelsnämnd, Kultur- och fritidsnämnden och Vårdinge-Mölnbo kommunaldelsnämnd tillstyrker miljönämndens remiss i sin helhet. Äldreomsorgsnämnden och omsorgsnämnden tillstyrker nämndens förslag, med utgångspunkt att deras ansvarsområde gäller tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar.
- Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden och Hölö-Mörkö kommunaldelsnämnd samt Telge Fastigheter AB tillstyrker att hagmarksområdet (Trindborgen) och Norrviken avsätts som naturreservat (skötselområde 1,3,4,5 enligt remiss).
- Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden och Hölö-Mörkö kommunaldelsnämnd samt Telge Fastigheter AB anser att skötselområde 2 ska undantas från reservatsbildning (skogsryggen mot Vaskhusviken).
- Telge Fastigheter anser att alternativet att göra ett mindre naturreservat kan kompletteras med att inrätta biotopskydd för nyckelbiotoperna i skötselområde 2 (skogsryggen mot Vaskhusviken).
- Telge Fastigheter och Brandalsunds samfällighetsförening anser att utredning och åtgärder behövs på tillfartvägarna för att säkerställa tillgängligheten till reservatet .

- Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Järna kommunaldelsnämnd och Vårdinge-Mölnbo kommunaldelsnämnd anser att servitut för vandringsled längs kusten ska utredas.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget och förordar att hela Norrviken ska ingå samt föreslår att tallbarrskogsnickelbiotopen vid Tegeltorp ska ingå i reservatsförslaget. Länsstyrelsen tillstyrker utöver detta kommunens ansökan om intrångsersättning för reservatsbildandet.
- Skogsstyrelsen tillstyrker reservatsbildningen.
- Av de övriga statliga myndigheterna har Försvarmakten, Sjöfartverket och SGU svarat. Ingen har något att erinra, men Sjöfartverket har synpunkt på ett undantag i föreskrifterna.
- Naturskyddsföreningen, Botaniska sällskapet, Entomologiska sällskapet och Järna hembygdsförening tillstyrker nämndens förslag men föreslår utvidgning med reservatet till att omfatta strandägarna längs Vaskhusviken (Järna hembygdsförening) resp. området vid Tegeltorp som ingick i det ursprungliga reservatsförslaget.

Sammanfattning av inkomna yttranden med kommentarer från miljökontoret

Statliga myndigheter

Försvarmakten

Försvarmakten har inget att erinra.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen i Stockholm tillstyrker reservatsförslaget.

Länsstyrelsen konstaterar att förslaget naturreservat stämmer överens med intentionerna i RUFSS 2010 samt att de i yttrande över översiktsplanen framförde synpunkter på att utbyggnadsplaner enligt ÖP kan komma i konflikt med starka bevarandevärden inom området.

Länsstyrelsen lämnar vidare detaljerade synpunkter på avgränsning och formuleringar av föreskrifter, intresseprövning, skäl för beslut, upplysningar och skötselplanen samt kartlayouter för att naturreservatet ska uppnå de krav och riktlinjer som ställs enligt naturvårdsverket.

Länsstyrelsen anser att intresseprövning saknas, att reservatets gräns bör justeras så att det når ut en bit i vattnet på södra sidan, att reservatet borde omfatta hela Norrviken för att uppnå syftet med bevarandet av denna, samt att nickelbiotopen sandbarrskog norr om Norrviken gärna kan inkluderas i reservatet. I övrigt detaljerade synpunkter på förtydligande av föreskrifter och skötselplan, samt layouter på kartor.

Kommentarer:

Intresseprövning har brutits ut från skäl till beslutet och lagts till som ett eget stycke samt förtydligats. Föreslagna justeringar av föreskrifterna, skäl för beslutet, och upplysningar har reviderats i samråd med Länsstyrelsen.

Justering av gränsen ut i vattenområdet mot farleden är inte möjlig, se kommentarer till yttrande från Sjöfartsverket. Naturreservatets gränsdragning i vattenområdet Norrviken har inte ändrats utifrån Länsstyrelsens synpunkter. Miljökontoret anser att nyckelbiotopen sandbarrskog och miljöerna runt Tegeltorp har ett högt skyddsvärde. Miljökontoret avser inte föreslå en utökning av reservatet att omfatta även detta område. Däremot kan det bli aktuellt att inrätta biotopskydd för delar av nyckelbiotoperna i ett senare skede

Skötselplanen har reviderats i enlighet med länsstyrelsens synpunkter på beskrivning av restaureringsåtgärder och bevarandevärden för Norrviken har lagts till. Information om skyddsvärd trädmiljö har lagts till. Upplysningar om fornlämningar har lagts till.

Bevarandemål för Norrviken, skötselområde 3, angående mänskligt inducerad stranderosion är inte möjligt att lägga till pga farleden utanför reservatet. Miljökontoret bedömer att ytterligare restriktioner inte är nödvändiga i Norrviken, pga att de grunda och mer känsliga bottarna ligger längs en för friluftslivet mindre attraktiv del av stranden, med sumpskogsstränder. De djupare delarna skall fortsatt kunna användas som naturhamn. Miljökontoret bedömer att betet vid Norrvikens södra och sydvästra strand successivt kommer att minska vassbältet, medan det vassbälte som finns kvar norr om den delen av stranden som ingår i reservatsförslaget, kommer att kvarstå och skapa variation för fåglar och andra organismer.

Miljökontoret har i dagsläget inte möjlighet att bedöma om meandrande av diket är möjligt. Avståndet mellan åker/reservatskant och strandlinje är relativt kort.

Kartlayouter har reviderats i enlighet med Länsstyrelsens synpunkter. Miljökontoret har valt att behålla skötselområde 5, parkering och väg.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket föreslår att farledshållning och framtida förbättringsåtgärder anges som verksamhet undantagen från de allmänna föreskrifterna i förslaget till beslut, samt påpekar att det är av stor vikt att reservatsföreskrifter inte gäller ut mot farleden. Sjöfartsverket påpekar att av arbete med att bredda och säkra farleden kommer det att kräva erosionsskydd vid Brandalsund, för att behålla djup och skydda stränderna från erosion. Planerade fyror och sjösäkerhetsanordningar behöver byggas och underhållas.

Kommentar:

Sjöfartsverkets önskemål om undantag i föreskrifterna för underhåll och förbättring av farleden har införts i föreskrifterna och som samrättats med länsstyrelsen och Sjöfartsverket.

Skogsstyrelsen

Anser att det är positivt att området får formellt skydd i form av ett naturreservat, att det finns höga naturvärden i området samt att det är viktigt att medel för långsiktig skötsel fastställs pga de höga naturvärdena i området.

Kommentar:

Vid samberedning på förvaltningsnivå har reservatsförslaget minskats och skogspartiet längs Vaskhusviken har tagits bort. Nytt förslag omfattar 26,8 ha.

SGU

Anser att beskrivningen av berggrunden bör uppdateras enligt förslag i yttrandet.

Kommentar:

Beskrivningen av berggrunden har uppdaterats.

Politiska nämnder**Hölö-Mörkö kommunalnämnd**

Hölö-Mörkö kommunalnämnd är positiv till reservatsbildning i skötselområde 1,3,4 och 5 men anser att skötselområde 2 skall undantas.

Kommunalnämnden anser att möjlighet till servitut för vandringsled längs kusten från Södertälje stad via Brandalsund till Mörköbron, där man anknyter till Mörköleden, skall utredas.

Kommentarer:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort. För områdets avgränsning, se kommentarer till stadsbyggnadsnämndens yttrande.

Servitut för vandringsled kan inte knytas till naturreservat, se kommentarer till Järna kommunalnämnds yttrande.

Järna kommunalnämnd

1. Järna kommunalnämnd anser att det finns ett stort värde för det rörliga friluftslivet liksom för naturvården att det föreslagna naturreservatet genomförs och tillstyrker därför miljökontorets förslag i sin helhet.
2. Nämnden anser också att servitut bör inrättas för upprättande och skötsel av en vandringsled längs kusten, från Pershagen och vidare mot Farstanäs samt att denna vandringsled ska vara tillgänglighetsanpassad.
3. Nämnden ställer sig även positiv till att området för naturreservat stannar i kommunens ägo.

Kommentarer:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

Servitut för vandringsled utmed kusten kan inte knytas till ett naturreservat. Ett servitut måste knytas till en fastighet. Ett annat alternativ är att skriva ett nyttjanderättsavtal på maximalt 30 år med berörda markägare.

Miljökontoret har inte tagit ställning till eventuell avstyckning av en del av fastigheten i beredningen av ärendet, då detta inte är en förutsättning för att bilda naturreservat, och frågan om avstyckning ligger i ett annat beslutsforum än reservatsbildningen.

Kultur- och fritidsnämnden

Tillstyrker miljökontorets förslag med tillägg att servitut för vandringsled utmed kusten bör utredas.

Kommentar:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

Servitut för vandringsled kan inte knytas till naturreservat, se kommentarer till Järna kommunalnämnds yttrande.

Omsorgsnämnden, Socialnämnden samt Äldreomsorgsnämnden

Tillstyrker förslaget med tillägget att de har beaktat förslaget ur tillgänglighetsperspektiv och att det är viktigt att besöksanordningar lever upp till krav om god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Kommentar:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

Området är avsett att i sin helhet vara tillgänglig för friluftslivet. De delar som har terränggivna förutsättningar, inom hagmarksområdet, planeras att ha en högre tillgänglighetsgrad för personer med fysiska funktionsnedsättningar på utvalda stigar och rastplatser. Tillgänglighet för personer med olika fysiska förutsättningar kommer att beaktas i det fortsatta arbetet och den långsiktiga skötseln av området.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden godkänner samhällsbyggnadskontorets förslag som yttrande, att enbart skötselområde 1,3,4 och 5 blir reservat, med tillägg att servitut för inrättande av en sammanhängande vandringsled längs kusten säkras i det fortsatta arbetet.

Samhällsbyggnadskontoret anser att områdets unika värden redan är väl skyddade men att tillgängligheten behöver förbättras och föreslår därför att naturreservat begränsas till skötselområde 1,3,4 och 5 samt möjlighet till vandringsled genomförs.

Kommentarer om förenlighet med Översiktsplan eller andra exploateringsintressen saknas.

Kommentar:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

I förslaget som remitterades gjorde miljökontoret bedömningen att naturreservatsbildning av hela området skulle ge de bästa förutsättningarna för att utveckla områdets potential när det gäller biologisk mångfald och friluftsliv. De statliga myndigheter som arbetar med områdesskydd av naturmark, Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har båda tillstyrkt reservatsbildningen, vilket styrker att förslaget är väl avgränsat och lämpligt för reservatsbildning. Länsstyrelsen har även godkänt miljökontorets ansökan om statlig intrångsersättning för reservatsbildningen, vilket innebär att ansökan har gått vidare till Naturvårdsverket för prövning. Intrångsersättning kan beviljas av Naturvårdsverket som ekonomisk kompensation till markägaren för den minskning av markens värde som en naturreservatsbildning innebär.

Inrättande av naturreservat kan liknas vid samhällsplanering eftersom det utgör en långsiktig reglering av vad marken ska användas till. Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer skall olika intressen avvägas innan ett reservatsbeslut fattas. Det finns flera lokala, regionala och nationella intressen som talar för att en reservatsbildning i området är lämplig. Varken stadsbyggnadsnämnden eller Järna kommunalnämnd, som ansvarar för samhällsplaneringen i kommundelen, har belyst några motstående samhällsplaneringsintressen i området.

I tjänsteskrivelsen beskriver samhällsbyggnadskontoret de lagstiftningar som gäller i området samt inventeringar som visar på områdets höga naturvärden och drar slutsatsen att ytterligare skydd för området inte är nödvändigt. Miljökontoret förtydliga vad en naturreservatsbildning innebär på två punkter;

1) att inrättande av ett naturreservat innebär, utöver att det är ett lagstadgat långsiktigt områdesskydd, även att den myndighet som inrättar naturreservatet utformar och ansvarar för långsiktig skötsel av området genom en skötselplan, som kan omfatta såväl skötsel som utveckling av både biologi, friluftsliv och kulturmiljöer. Denna möjlighet saknas helt i de i området redan gällande lagstiftningarna, samt

2) inventeringar som visar på höga naturvärden, tex nyckelbiotoper, utgör inte i sig ett skydd enligt någon gällande lagstiftning, men däremot ett underlag som visar att området har höga skyddsvärden och att hänsyn skall tas till dessa vid samhällsplanering.

Både kulturmiljölagen, riksintresset för kulturmiljö och strandskyddslagstiftningen innebär i första hand ett skydd mot exploatering och/eller direkt förstörelse av de värden som finns på platsen. Inga av dessa lagstiftningar innebär dock några krav på skötsel av området eller utveckling för friluftslivet. Strandskyddslagstiftningen gäller enligt miljöbalken 7 kap 16§ inte för åtgärder i skogsbruket, så som avverkning av skog mm. Genom att inrätta ett naturreservat med en skötselplan kan en lämplig skötsel av de olika värdena i området säkras, avverkningar i skogen hindras och friluftsliv, tillgänglighet och information om kultur- och naturvärdena utvecklas i hela området. Detta kan inte uppnås genom de restriktioner som finns idag i området. Att området har 300 m strandskydd och ingår i riksintresse för rörligt friluftsliv, samt i en utpekad regional grön kil, visar att det finns ett regionalt och nationellt intresse i att friluftslivet i området ska ha stor tyngd vid samhällsplanering.

Allemansrätt råder på all naturmark i Sverige och kan inte användas som ett sakligt argument mot reservatsbildning. Inrättande av naturreservat innebär både en förstärkning av allemansrätten på vissa punkter och kan innebära en inskränkning av allemansrätten på vissa punkter, exempelvis om förbud mot tältning införs.

Att området innehar flera utpekade skyddsvärda naturmiljöer som skyddsvärda träd (Länsstyrelsen) samt nyckelbiotop- och naturvärdesområden (Skogsstyrelsen) innebär att området har höga skyddsvärden. Enligt Naturvårdsverkets handledning för reservatsbildning, skall denna typ av inventeringar ligga till grund för utpekande av områden som lämpar sig för naturreservatsbildning.

Nyckelbiotoper och naturvärdesområden kan av Skogsstyrelsen eller kommunen skyddas genom att biotopskydd eller naturreservat inrättas, men har annars inget skydd. En eventuell

vandringsled genom området har potential att bli avsevärt mer attraktiv om de omgivande skogarna utgörs av naturreservat till skillnad från rationellt brukade skogar.

Servitut för vandringsled kan inte knytas till naturreservat, se kommentarer till Järna kommunalnämnds yttrande.

Teknisk nämnd

Tekniska nämnden godkänner samhällsbyggnadskontorets yttrande, att enbart skötselområde 1,3,4 och 5 blir reservat, förslag som sitt yttrande, med tillägg att servitut för inrättande av en sammanhängande vandringsled längs kusten säkras i det fortsatta arbetet.

Samhällsbyggnadskontoret anser att områdets unika värden redan är väl skyddade men att tillgängligheten behöver förbättras och föreslår därför att naturreservat begränsas till skötselområde 1,3,4 och 5 samt möjlighet till vandringsled genomförs.

Kommentar:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort. För avgränsning av naturreservatet, se kommentarer till Stadsbyggnadsnämndens yttrande.

Servitut för vandringsled kan inte knytas till naturreservat, se kommentarer till Järna kommunalnämnds yttrande.

Vårdinge-Mölnbo kommunalnämnd

Vårdinge-Mölnbo kommunalnämnd anser att det finns ett stort värde för det rörliga friluftslivet att det föreslagna naturreservatet genomförs och tillstyrker därför miljökontorets förslag. Nämnden anser också att ett servitut bör inrättas för upprättande och skötsel av en vandringsled längs kusten, från Pershagen till Järna.

Kommentarer:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

Servitut för vandringsled kan inte knytas till naturreservat, se kommentarer till Järna kommunalnämnds yttrande.

Markägare och övriga sakägare

Brandalsunds samfällighetsförening

Brandalsunds samfällighetsförening utgår ifrån att det behövs en ny gemensamhetsanläggning för del av tillfartsvägen från Brandalsunds gård till parkeringen samt att en ny andel för reservatet behövs i befintlig gemensamhetsanläggning för väg från väg 525 till Brandalsunds gård.

Samfällighetsföreningen anser att förbättringar behövs oavsett vilken av tillfartsvägarna (norra eller södra) som blir officiell väg samt att valet av tillfartsväg ska samrådas med föreningen. Föreningen anser vidare att inga lantmäterikostnader ska belasta föreningen och nuvarande andelsägare.

Kommentarer

Att allmänhetens tillträde till reservatets tillfartsväg säkras är viktigt för områdets tillgänglighet. Det är även viktigt att det fungerar tillfredsställande för boende i området. Exakta kostnader samt andelar i befintlig och ny vägförrättning behöver utredas vidare. Naturreservatsbeslutet är en förutsättning för att kunna ansöka om del i befintlig vägförening.

Sjöstugan 2:1, Markägare grannfastighet

Ägarna till angränsande fastighet Sjöstugan 2:1 är positiva till reservatsbildning. De anser att de kommer att påverkas av parkeringar och vandringsleder, vill medverka i planeringen av dessa.

Kommentar:

Reservatsförvaltningen kommer att ta hänsyn till synpunkterna på utformning av parkering och vandringsled i det fortsatta arbetet och välkomnar en öppen dialog med ägare till Sjöstugan 2:1.

Att allmänhetens tillträde till reservatets tillfartsväg säkras är viktigt för områdets tillgänglighet. Det är även viktigt att det fungerar tillfredsställande för boende i området. När det gäller tillfart till Sjöstugan 2:1 är det framförallt risken för parkering framför tillfartsvägen som kan utgöra ett problem. Parkeringsmöjligheterna skall öka och parkeringarna märkas upp tydligare enligt förslaget till naturresevat. Att besökare sedan parkerar rätt så att utfart från Sjöstugan 2:1 inte hindras är också en fråga för den fortsatta förvaltningen för området, där det är viktigt att det finns en bra dialog mellan förvaltare, tillsyn och markägarna.

Telge Brandalsund AB, markägare

Telge Brandalsund AB förordar att enbart skötselområde 1,3,4 och 5 blir naturresevat, för att minimera den negativa påverkan på värdet vid en fastighetsförsäljning. Telge fastigheter anser vidare att marken i övrigt redan har tillräckligt skydd enligt gällande lagstiftning i området, samt att syftet med reservatet, "*att bevara och utveckla området för friluftsliv och biologisk mångfald*", kan uppnås med ett mindre resevat.

Telge Brandalsund AB förordar att samtlig mark ingår i fastighetsförsäljningen, att ingen mark styckas av för att inrätta naturresevat, samt påpekar att jakträtten är mycket viktig i fastighetsförsäljningen.

Telge Brandalsund AB påpekar att tillfartsvägar till reservatet idag är privata och måste säkras samt att åtgärder behövs på dessa.

Telge Bandalsund föreslår vidare att ett mindre resevat kan kompletteras med biotopskydd för nyckelbiotopen i skötselområde 2.

Kommentarer:

Reservatsförslaget har efter samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

Ett inrättande av naturresevat kan troligen ha ekonomiska konsekvenser för försäljningsvärdet på fastigheten. En del av den eventuella värdeminskningen kan troligtvis kompenseras med statlig inträngsersättning. Länsstyrelsen har tillstyrkt ansökan om statsbidrag för inrättande av naturresevatet (Länsstyrelsens yttrande 511-43677-2015 daterat 2015-12-10), vilket innebär att den har gått vidare till naturvårdsverket för prövning.

Miljökontoret har inte tagit ställning till eventuell avstyckning av en del av fastigheten i beredningen av ärendet, då detta inte är en förutsättning för att bilda naturreservat, och frågan om avstyckning ligger i ett annat beslutsforum än reservatsbildningen.

Om naturreservatet begränsas enligt Telge Brandalsund AB:s förslag kommer områdets mest kända och välbesökta delar att skyddas och kan utvecklas positivt för friluftsliv och biologisk mångfald. Arter, naturmiljöer och friluftsvärdena skiljer sig dock åt i de båda områdena, och att undanta detta område innebär att området blir mindre variationsrikt samt att möjligheterna minskar för att utveckla en attraktiv kustvandringsled, som flera av kommunens nämnder har förordat i sitt remissvar. Ett biotopskydd för nyckelbiotopen i området ger ett långsiktigt skydd för denna, men ger inga incitament till utveckling för friluftslivet. En nackdel med inrättande av biotopskydd är att enbart värdekärnan kan avsättas, vilket innebär att skogsbruk kan bedrivas fram till värdekärnans gräns. Detta minskar över tid värdekärnans förmåga att upprätthålla en hög biologisk mångfald.

Att allmänhetens tillträde till reservatets tillfartsväg säkras är viktigt för områdets tillgänglighet. Det är även viktigt att det fungerar tillfredsställande för boende i området. Exakta kostnader samt andelar i befintlig och ny vägförrättning utreds vidare och kopplas till reservatsbeslutet.

Jakträtten är enligt remissen inte tänkt att regleras utöver att utfodring av vilt förbjuds. Jakträtten tillfaller därmed fastighetsägaren. Formuleringen av föreskriften har ändrats i samråd med Länsstyrelsen.

Intresseorganisationer

Botaniska sällskapet i Stockholm

Botaniska sällskapet stöder helt att det föreslagna området skyddas som naturreservat, samt anser att strandängarna, hagmarkerna, havsvikarna och närliggande skogsområden har mycket stort skyddsvärde ur botaniskt perspektiv. Botaniska sällskapet påpekar vidare att kärlväxtfloran i området hyser ovanliga arter.

Botaniska sällskapet påpekar att listan över rödlistade arter är ofullständig och behöver kompletteras med pyttmaskros, *Taraxacum microlobum*, som är akut hotad (CR) enligt 2015 års rödlista.

Botaniska sällskapet anser att reservatsförslaget skall utökas med norra delen av Norrviken, samt området runt Tegeltorp som fanns med i det ursprungliga reservatsförslaget från 2011. Botaniska sällskapet anser att Norrviken har skyddsvärd vattenväxtflora och bör bevaras i sin helhet, att sumpskogen i västra delen av viken utgör en nyckelbiotop, skogsbrynet med den sandiga miljön väster om Tegeltorp har värdefulla gamla träd och miljöer för insekter, samt att det ger möjlighet att anlägga en alternativ parkeringsplats.

Botaniska sällskapet anser att det kan finnas fördelar med att kunna växla betestrycket genom alternativa fällor samt att betet kan behöva avlägsnas helt från de mest frekventerade badplatserna, och att slitage från människor och gäss troligtvis är tillräckligt på dessa platser. Botaniska sällskapet anser att bekämpning av vresros är angeläget samt att övriga synpunkter

från Hans Rydberg i samband med inventeringen 2011 bör beaktas. Skötsel av det utvidgade området vid Tegeltorp föreslås vara röjning runt tallar och ädellöv vid behov.

Kommentar:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort. Naturreservatets gränsdragning i vattenområdet Norrviken har inte ändrats.

Miljökontoret anser att nyckelbiotopen sandbarrskog och miljöerna runt Tegeltorp har ett högt skyddsvärde. Miljökontoret avser inte föreslå en utökning av reservatet att omfatta även detta område. Däremot kan det bli aktuellt att inrätta biotopskydd för delar av nyckelbiotoperna i ett senare skede.

Miljökontoret välkomnar förslagen till anpassningar av skötselplanen från botanisk expertis. Bekämpning av vresros införs i skötselplanen. Alternativa fallor är möjligt att införa efter behov inom föreslagen skötselplan.

Servitut för vandringsled kan inte knytas till naturreservat, se kommentarer till Järna kommundelsnämnds yttrande.

Järna hembygdsförening

Järna hembygdsförening är positiv till inrättande av naturreservatet. Järna hembygdsförening föreslår att reservatet utvidgas till de betade strandängarna i Vaskhusviken och den strandnära gammelskogen mellan Bränninge och Tegelvik.

Järna hembygdsförening erbjuder sina tjänster för historiska fakta.

Kommentarer:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

Miljökontoret håller med om att det finns höga naturvärden i de områden som Järna hembygdsförening föreslår inom ett utvidgat reservat, och utesluter inte att dessa områden kan bli aktuella för skydd eller andra naturvårdsåtgärder i framtiden om en framtida markägare ställer sig positiv.

Miljökontoret tar gärna emot synpunkter om historiska fakta i det fortsatta arbetet med textskyltning av områdets kulturhistoria och fornlämningar.

Naturskyddsföreningen Södertälje-Nykvarn

Naturskyddsföreningen är positiva till naturreservatsbildning i området, men anser att förslaget bör utvidgas i norr med ca 8 ha (4 ha mark och 4 ha vatten) för att täcka in hela Norrviken och skapa en mer sammanhållen och helhetlig miljö. Naturskyddsföreningen anser att området är ett av Södertäljes natur- och kulturområden, lättillgängligt från land och vatten samt att det har stor attraktionskraft även utanför kommunen, med potential till ekoturism och marknadsföring för Södertälje.

Naturskyddsföreningen anser att parkeringarna bör utvidgas från 40-60 till 100 fordon pga områdets popularitet.

Naturskyddsföreningen anser att skötsel av de kulturhistoriska miljöerna i skötselplanen bör utökas, att föreskriften om hund behöver förtydligas samt att föreskrift om vattenskoter bör omfatta även andra vattenfarkoster och viss hastighet.

Naturskyddsföreningen är även positiva till servitut för vandringsled längs kusten, från Öbacken-Bränninge till Farstanäs och Järna.

Kommentar:

Reservatsförslaget har efter samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

Naturresevatets gränsdragning i vattenområdet Norrviken har inte ändrats.

Miljökontoret anser att nyckelbiotopen sandbarrskog och miljöerna runt Tegeltorp har ett högt skyddsvärde. Miljökontoret avser inte föreslå en utökning av reservatet att omfatta även detta område. Däremot kan det bli aktuellt att inrätta biotopskydd för delar av nyckelbiotoperna i ett senare skede.

Det är inte möjligt att utöka parkeringsmöjligheterna mer utan att ta värdefull naturmiljö eller åkermark i anspråk. Om behov finns behöver ytterligare parkeringsmöjligheter lösas längs tillfartsvägen i samarbete med markägare och vägförening. Information om fornlämningar kommer att läggas till enligt länsstyrelsens synpunkter.

Naturskyddsföreningens synpunkter kommer att beaktas i det fortsatta arbetet.

Södermanlandsentomologerna

Södermanlandsentomologerna är positiva till bildande av naturresevat i området och anser att det behövs en inventering av nattfjärilar och ev justering av skötselplanen utifrån detta, samt föreslår frivilligt jaktstopp på helger till förmån för friluftslivet.

Kommentarer:

Reservatsförslaget har vid samberedning på förvaltningsnivå minskats till ca 26,8 ha och skogsområdet längs Vaskhusviken har tagits bort.

En inventering av nattfjärilar kommer inte att kunna utföras innan naturresevatet beslutas och skötselplanen kommer därför inte att kunna anpassas till detta.

Naturresevatetsförvaltningen tar gärna emot tips och råd för att skötseln även ska kunna gynna denna organismgrupp.

Jaktstopp på helgerna har vi inte för avsikt att reglera.

Tabell 1: Sammanställning av inkomna yttranden

Datum	Intressent	Positiv	Negativ	Reviderat förslag	Övriga synpunkter	Inga synpunkter	Förordar vandringsled	Ej svarat/ avstår yttrande
2015-09-21	Sjöfartsverket				x			
2015-10-19	Försvarsmakten					x		
2015-10-27	Järna hembygdsförening	x		X (större)			x	
2015-11-02	Utbildningsnämnden							x
2015-11-09	Omsorgsnämnden	x			x			
2015-11-11	Äldreomsorgsnämnden	x			x			
2015-11-11	Kultur- och fritidsnämnden	x			x		x	
2015-11-25	Brandalsunds samfällighetsförening (tillfartsväg)				x			
2015-11-27	Telge Fastigheter, markägare Brandalsund 1:11			X (mindre)				
2015-11-28	Södermanlandsentomologerna	x			x			
2015-11-30	SGU				x			
2015-11-30	Naturskyddsföreningen	x		X (större)	x		x	
2015-11-30	Botaniska sällskapet i Stockholm	x		X (större)	x			
2015-11-30	Markägare sjöstugan 2:1	x			x			
2015-12-01	Länsstyrelsen Tillstyrker även ansökan om statsbidrag för bildande av nr	x		X (större)	x			
2015-12-08	Vårdinge-Mölnbo kommundelsnämnd	x					x	
2015-12-11	Skogsstyrelsen	x						
2015-12-15	Hölö-Mörkö kommundelsnämnd			X (mindre)			x	
2015-12-17	Järna kommunalnämnd	x					x	
2015-12-16	Enhörna kommunalnämnd							x
2015-12-17	Stadsbyggnadsnämnden			X (mindre)			x	
2015-12-22	Teknisk nämnd			X (mindre)				
2015-12-22	Socialnämnden	x			x			

Handläggare: Carolina Hillerdal Ljungqvist
 Kommunekolog
 Miljökontoret
 Telefon (direkt): 08-5230 12 14
 E-post: carolina.hillerdal@sodertalje.se

Enheten för naturvård
Kristina Jiselmark

Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se

Ansökan från Södertälje kommun om statsbidrag för bildande av Brandalsunds naturreservat

Södertälje kommun har via Länstyrelsen ansökt om statsbidrag för bildande av Brandalsunds naturreservat. Ansökan har upprättats enligt Naturvårdsverkets vägledning för statsbidrag till markåtkomst för naturreservat 2004-10-07.

Länstyrelsen tillstyrker att statsbidrag lämnas enligt ansökan och överlämnar ärendet till Naturvårdsverket för beslut.

Mia Olausson

Kristina Jiselmark

Kopia

Södertälje kommun
miljokontoret@sodertalje.se och carolina.hillerdal@sodertalje.se

Kostnadsberäkning för inrättande av naturreservat vid Brandalsund

Bilaga till tjänsteskrivelse Dnr 2015-85,

Upprättad av Carolina Hillerdal Ljungqvist, Bjarne Tutturen och Mikael Lindén,
Miljökontoret/Naturcentrum, 2015-08-25

Beräknad marknadsvärdesminskning vid försäljning av fastigheten

2013 utfördes en värdering av fastigheten Brandalsund på uppdrag av Telge-Brandalsund. Värderaren fick även i uppdrag att uppskatta värdeminskningen vid eventuellt inrättande av naturreservat. Uppskattningen utgick ifrån det då befintliga naturreservatsförslaget från 2011, som även omfattade området runt Tegeltorp. Själva Tegeltorp är dock separat värderat och ingår inte i kalkylen. Även hagmarken runt Trindborgen är undantaget från kalkylen, eftersom det inte förväntades ingå i en försäljning. Det framgår inte av värderingen om hänsyn är tagen till att skogsmarken även innehåller nyckelbiotoper och naturvärden, där skogsbruk generellt inte förekommer även om formella hinder saknas. Det är dock rimligt att anta att det inte tagits hänsyn till detta, då produktiv skogsmark utom hållmarkerna, som betecknas som impediment, uppgår till 67 ha, vilket motsvarar samtlig skogsmark inom reservatsförslaget.

Marken i det föreslagna naturreservatet, undantaget Trindborgen och Tegeltorpsområdet, uppskattades 2013 representera ett värde av 4,7 miljoner kronor. Vid reservatsbildning antas skogsbruk förbjudas och därmed motsvarar marken impediment med kvarstående jakträttigheter, och uppskattas till ett värde av 600 tkr. Värdeminskningen för en eventuell försäljning om naturreservat inrättas uppskattades således till 4,1 miljoner kronor.

Då värderingen utfördes 2013 och omfattade en något annan avgränsning än föreliggande reservatsförslag, är uppskattningen enbart en fingervisning om storleksordningen på värdeminskningen vid ev försäljning av fastigheten Brandalsund 1:11. Den faktiska värdeminskningen kan enbart avgöras vid en försäljning.

Driftkostnader

Största delen av den årliga skötseln utgörs av egen arbetstid. Kostnader för hagmarker samt renhållning och toalett finns redan hos Naturcentrum på Miljökontoret respektive på förvaltningen av fastigheten (Telge-Brandalsund), kostnaderna flyttas till reservatsförvaltningen vid bildande av naturreservat.

Åtgärd	Kostnad förslag till beslut (tkr)
Årlig skötsel och förvaltning, summa	165
Skötsel av hagmarker, skog och friluftsanordningar	85
Renhållning och toaletter	40
Vedpåfyllning två vedhus och tre eldplatser	40
Engångskostnader vid inrättande: (År 1) , summa	160
Gräns inmätning Lantmäteri	30

Gränsmarkering	35
Skyltning skyltställ med infotavlor	35
Eldplatser med vedförråd (3+2) inkl sittbänkar	60
Engångskostnader vid inrättande: (År 2-3) , summa	260
Parkeringsplats, bygglov, strandskyddsdispens	20
P Närmast badet grusning och platsmarkeringar	45
P vid alléslut, schakt, grusning och markering	70
Skyltning Fornlämningar o historia	30
Skyltning flora o fauna	25
Led i stora skogen upp till fornborgarna	70

Möjligheter till markåtkomstbidrag för intrångsersättning

Kommuner har enligt 31 kap miljöbalken möjlighet att söka bidrag för intrångsersättning på kommunal mark. Ersättning kan beviljas med upp till 50% av kostnaderna (värdeminskningen på fastigheten) under förutsättning att länsstyrelsen godkänner reservatsförslaget för prioritering. Värderingen utförs av naturvårdsverkets enligt ramavtal. Vid inrättande av naturreservat är kommunen skyldig att ersätter privata markägare som lider ekonomisk skada av naturreservatets inrättande. I detta fall behöver ställning tas och värdering utföras av den del av fastigheten Brandalsund 1:2 som omfattas av reservatets föreskrifter.

Möjligheter till bidrag för iordningställande åtgärder

Möjlighet finns att söka statligt bidrag, sk intrångsersättning, för värdeminskningen av marken och kostnader för inrättandet av naturreservat enligt 31 kap miljöbalken samt Naturvårdsverkets *Vägledning för statsbidrag till markåtkomst för naturreservat*, *Protokoll 111/04* och så kallade LONA-bidrag enligt *Förordning (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt* för iordningställande åtgärder. Samtliga iordningställande åtgärder, som inte utgör löpande skötsel, är berättigade till bidrag. LONA-bidraget förutsätter att åtgärderna är planerade men inte påbörjade. LONA-bidrag lämnas inte för åtgärder som sökanden har skyldighet att utföra enligt lagstiftning, vilket i praktiken innebär att det kan avslås om reservatet med skötselplan och finansiering är beslutade. Båda bidragen kan beviljas med maximalt 50 % av kostnaden.